

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Руси Владимир Янев, доцент в катедра „Национална сигурност“ при Учебно-научен център „Национална сигурност и обществен ред“ на Висшето училище по сигурност и икономика - Пловдив, член на научно жури за оценяване на материалите, представени от Гергана Димитрова Йорданова за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ във Висше училище по сигурност и икономика - Пловдив, професионално направление 9.1. Национална сигурност (Противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма и пролиферация)

Съответствие на количествените резултати от научната и преподавателската дейност на кандидатката с нормативните минимални национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионалното направление „Национална сигурност“

В конкурса за доцент, обявен в Държавен вестник, бр. 81 от 11.10.2022 г. за нуждите на Висше училище по сигурност и икономика (ВУСИ) - Пловдив, участва доктор Гергана Димитрова Йорданова. Кандидатката е придобила образователната и научна степен (ОНС) „доктор“ по Военнополитически проблеми на сигурността през 2016 г. след обучение във Военна академия „Георги Стойков Раковски“, за което е представила диплома № 74 от 11.01.2016 г., издадена от академията. Гергана Йорданова заема академичната длъжност „асистент“ в Департамент „Национална и международна сигурност“ на Нов български университет – София /НБУ/.

За участие в конкурса е представила публикуван авторов монографичен труд и други произведения. С придобитата докторска степен, преподавателската дейност в НБУ и публикуван самостоятелен монографичен труд, Гергана Димитрова Йорданова отговаря на условията, визирани в Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), значими за начало на оценката за наличието на минимални национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионалното направление „Национална сигурност“.

Определям следната количествена оценка на материалите, представени в конкурса от д-р Гергана Йорданова в съответствие с минималните национални изисквания за

заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление „Национална сигурност“:

- 50 точки за защитен дисертационен труд и присъдена ОНС „доктор“;

- 100 точки за хабилитационен труд – публикувана самостоятелна монография на тема „Хауала. Същност. Типологии за изпиране на пари, финансиране на тероризъм и пролиферация“, издание на Фондация „Институт за национална и международна сигурност“, София, 2023 г., ISBN 978-619- 7143-14-0;

- 75 точки за рецензирана монография на тема „Модел за управление на суверенния дълг“, издание на Фондация „Институт за национална и международна сигурност“, София, 2022 г., ISBN 978-619-7143-15-7, представена като публикувана книга на защитения дисертационен труд;

- 10 точки за статия на тема „Суверенният дълг като развиващо се предизвикателство на хибридната война“, обем 11 стр., публикувана в нереферирано списание с научно рецензиране „Information and Security: An International Journal“, volume 39(2), 2018 [online], eISN 1314-2119;

- 10 точки за научен доклад на тема „Реформиране на суверенния дълг срещу хибридните заплахи“, обем 4 стр., публикуван в сборник материали от четвъртата международна научно-практическа конференция „Модернизация на управлението на националната икономика“, организирана от Киевския национален икономически университет „Вадим Гетман“ през 2016 г., изд. КНЕУ, Киев, 2016 г., ISSN 2411-4383.

- 10 точки за научен доклад на тема „Трупането на дълг като хибридна заплаха в съвременните конфликти“, обем 7 стр., публикуван в рецензиран сборник доклади част първа от годишна научна конференция на факултет „Национална и международна сигурност“ на ВА, проведена на 19 и 20 май 2016 г. – „Съвременни предизвикателства пред сигурността и отбраната“, издание на Военна академия „Георги Стойков Раковски“, София, 2017 г., ISBN 987-954-9248-84-2

- 10 точки за научен доклад на тема „Нови сетълмент механизми от типа „Хауала“ в контекста на прането на пари и финансирането на тероризма“, обем 8 стр., публикуван в рецензиран сборник от VIII-а международна научна конференция „Научните изследвания - ключов фактор за придобиване на нови отбранителни способности“. Международно отбранително изложение „Хемус“. Пловдив, 25 - 28 май 2016 г.“, издание на Военна академия „Георги Стойков Раковски“, София, 2016 г., ISSN 1312-2916;

- 10 точки за научен доклад на тема „Влияние на системата „Хауала“ върху финансовите трансакции на Балканите в контекста на миграционните потоци: Примерът

на България“, обем 16 страници, публикуван в рецензиран сборник от научна конференция „Балканите в променящата се среда за сигурност“, Пловдив, 5 ноември 2016 г., Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, Пловдив, 2019, ISBN 978-619-202-209-9;

- 10 точки за научен доклад на тема „Генериране на финансова сигурност чрез реформиране на механизмите за прехвърляне на парични средства в ЕС в контекста на миграционните потоци“, обем 4 стр., публикуван в рецензиран сборник с доклади и научни съобщения от международна кръгла маса „Европа през 21 век: Регионалната сигурност и необходимите реформи в Европейския съюз“, организирана от департамент „Национална и международна сигурност“ на Нов български университет през 2016 г., издание на Нов български университет, София, 2017 г., ISBN 978-954-535-953-8;

- 10 точки за научен доклад на тема „Как „Ислямска държава“ финансира дейността си“, обем 5 стр., публикуван в рецензиран сборник доклади част първа „Съвременни предизвикателства пред сигурността и отбраната“ от годишната научна конференция на факултет „Национална сигурност и отбрана“, проведена на 18 и 19 май 2017 г. в София, издание на Военна академия „Георги Стойков Раковски“, ISBN 978-954-9348-92-7;

- 10 точки за научен доклад на тема „Ислямските финанси като асиметрична заплаха за финансовата сигурност на Европа“, обем 7 стр., публикуван в рецензиран сборник доклади от международна научна конференция „Предизвикателствата пред ЕС и НАТО в контекста на радикализацията, тероризма и миграцията“, 11-12 април 2018, част първа, издание на Военна академия „Георги Стойков Раковски“, София, 2018, ISBN 978-619-7478-18-1;

- 10 точки за научен доклад на тема „Новите геополитически реалности: Православна Русия и курсът към Ислямските финанси“, обем 8 стр., и 10 точки за научен доклад на тема „Геополитиката на Ислямските финанси в християнска Германия“, обем 5 стр., публикувани в рецензиран сборник доклади от научна конференция „Актуални проблеми на сигурността“, 25-26 октомври 2018 година, издание на Национален военен университет „Васил Левски“, 2018 г., ISSN 2367-7473;

- 10 точки за научен доклад на тема „Геополитиката на ислямските финанси в християнска Европа“, обем 6 стр., публикуван в рецензиран сборник с доклади от юбилейната международна научна конференция „Сигурност и икономика в несигурния свят - дилеми и предизвикателства“, издание на ВУСИ - Пловдив, 2019, ISBN 78-619-7343-24-3;

- 60 точки за цитирания на кандидатката от различни автори в колективни томове и нереферирани списания с научно рецензиране.

Количествената оценка достига минималните изисквани точки по групи показатели за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление „Национална сигурност“, съобразно приложението към чл. 1а, ал. 1 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Резултати от представените научно-изследователски трудове на кандидатката

За оценка на резултатите от трудовете на кандидатката за доцент съм разгледал една монография, една публикувана статия и десет публикувани научни доклада. Произведенията са създадени от Гергана Йорданова след придобиване на докторската степен, не повтарят дисертационния труд и са свързани само с изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионалното направление „Национална сигурност“.

Основният хабилитационен труд на д-р Гергана Йорданова е публикуваната монография на тема „Хауала. Същност. Типологии за изпиране на пари, финансиране на тероризъм и пролиферация“ в обем 178 страници. Темата е актуална, интердисциплинарна и в структурираното изложение по нея се преплитат описателния и обяснителния подход за търсене на ефективен модел на работа на специализирани правозащитни структури в противодействието на изпиране на пари, финансиране на тероризъм и пролиферация чрез ефективен контрол на нерегулирана система за превод на парични средства. Умело са засегнати известни, но интерпретирани по нов начин теоретични постановки от управленската наука, науката за сигурността, икономиката и финансите, което е довело до обосновани изводи за насоките за усъвършенстване на институционалната и функционалната организация на защитата на финансовата сигурност от един от механизмите за изпиране на пари. Авторката е използвала общонаучни и емпирични изследователски методи и вследствие на тяхното съчетание е защитила и предложила обосновани решения за ограничаване легализацията на предимно физически имуществени стойности, придобити от престъпления и други правонарушения чрез тяхното безналично прехвърляне през границите на държавите. Съдържанието на труда попълва празнота и надгражда постановки в специализираната литература, която изследва проблемите на противодействието на изпирането на пари, финансиране на тероризъм и пролиферация като отрицателни социално-правни явления и престъпления.

Монографията е изследователски практико-приложен продукт на д-р Гергана Йорданова и може да бъде ползвана с успех за подобряване на дейността на разузнавателните, контраразузнавателните, оперативно-издирвателните и разследващите органи, специализирани в защитата на икономическата и финансовата сигурност като части на националната сигурност, разкриването и разследването на престъпленията изпиране на пари и финансиране на тероризъм. Гергана Йорданова е приложила системния подход за анализ на състоянието на елементите на контрол на движението на имуществени стойности от престъпления в контекста на противодействието на изпирането на пари. Чрез синтеза е получила и обосновала ново знание за ефективния механизъм на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, прилагани от компетентните държавни и наднационални структури и органи. Поставената основна цел от авторката е постигната със защитена теза за определяне на алтернативната система на завършване на операции за прехвърляне на „мръсни“ пари без доставка, т. нар. „Хауала“, като заплаха за националната и международната сигурност.

Статията със заглавие „Суверенният дълг като развиващо се предизвикателство на хибридната война“ и докладите „Реформиране на суверенния дълг срещу хибридните заплахи“ и „Трупането на дълг като хибридна заплаха в съвременните конфликти“ са елементи от монографията „Модел за управление на суверенния дълг“. Трудовете съдържат материя с финансово-фискален характер. Те резултатират в теоретични обосновки за връзката между съдържателните елементи на бюджетния дефицит, покриван чрез новоемитиран суверенен дълг и рискове и заплахи за финансовата сигурност на държавите. Защитена е тезата на авторката, че ресурсите за финансиране на дефицитни държавни бюджети в условията на военни конфликти са рискови с оглед стабилността на финансовите системи. Чрез екстраполация е доразвито становището на експерти, че поемането на нов суверенен дълг и трупането на дълг, несъразмерно с икономическото състояние на държавата може да се разглежда като хибридна заплаха за националната сигурност, идваща от кредитиращия я геополитически субект.

Изследователските трудове във формата на научните доклади „Влияние на системата „Хауала“ върху финансовите трансакции на Балканите в контекста на миграционните потоци: Примерът на България“ и „Нови сетълмент механизми от типа „Хауала в контекста на прането на пари и финансирането на тероризма“ акцентират на актуални и обществено значими отрицателни процеси и явления. Авторката е проучила отрицателни тенденции в регионалното геополитическо пространство, обусловени от реализацията на престъпни финансови трансакции и сделки на Балканския полуостров, по

примера на България. Обосновава се извод за необходимостта от предприемане на нови мерки и ефективни подходи за гарантиране на икономическата и финансова сигурност на юрисдикциите, където се извършват сделките и операциите с „мръсни“ пари. В условията на мигрантските и бежански потоци от Близкия изток към Западна Европа се описва и обяснява влиянието на новите предизвикателства, рискове и заплахи за финансовата сигурност на приемащите държави. Използва се сравнителен анализ и аналогия между опити за използване на трансакции от типа „Хауала“ в парични и платежни системи в европейски държави и потенциалното им регулиране и регламентиране. Материята на докладите е включена в основния хабилитационен труд.

Научните доклади „Ислямските финанси като асиметрична заплаха за финансовата сигурност на Европа“, „Новите геополитически реалности: Православна Русия и курсът към Ислямските финанси“, „Геополитиката на Ислямските финанси в християнска Германия“, „Геополитиката на ислямските финанси в християнска Европа“ са с близък тематичен обхват. С използване на общонаучни методи се изследва икономическата интеграция на мигрантите от мюсюлманския етнос в Европа и техните традиции и навици по отношение на икономически, финансови и платежни операции. Проучена е дейността на кредитни институции в европейски държави при предоставяне на услуги на мигранти след реципиране на модела на т.нар. „Ислямски банки“. Описани са първите финансови ефекти от интеграцията на бежанци с мюсюлманско изповедание в европейското общество, които използват своите традиции и навици при банкови и платежни операции. Представя се обобщен извод за използване на Ислямските финанси в Европа, като нова, асиметрична заплаха срещу нейната финансовата сигурност.

Статията и научните доклади описват и обясняват въвеждането и използването на нетрадиционни форми на парични и други финансови инструменти в европейски държави в контекста на рискове за икономическата и финансовата сигурност.

Представянето на значими резултати от проучвателната дейност на научни форуми сочи за израстването на доктор Гергана Йорданова както като изследовател, така и като университетски преподавател.

Резултатите от изследователската работа на д-р Гергана Йорданова са с пряко приложение в подготовка на студенти и специализанти във ВУСИ и други висши училища. Публикациите на кандидатката за доцент съставляват части от информационния фонд на учебни дисциплини, свързани с противодействието на изпирането на пари, финансирането на тероризма и пролиферация. Тяхното използване може да доведе и до подобряване на работата на специализираните органи в различни

направления на дейност, с акцент на защитата на националната сигурност и противодействието на престъпността.

Научни приноси от трудовете на кандидатката

Тематиката, която д-р Гергана Йорданова разработва в произведенията си надгражда специализираната научна литература, предимно в областта на противодействието на изпирането на пари и финансирането на тероризма. Нейните научно-изследователските трудове отразяват резултати от анализи на събития и обществени явления, свързани със защитата на финансовата сигурност чрез ефективно ограничаване легализацията на имуществени стойности от престъпления и други правонарушения.

Използването на системния подход за съвременно моделиране на управленската дейност на специализирани правозащитни органи на национално и наднационално равнище е довело кандидатката за доцент до обосновани изводи и препоръки за усъвършенстване на: контрола върху движението на валутни ценности; разузнаването, разкриването и разследването на нарушения и престъпления, свързани с изпиране на пари и финансиране на тероризъм чрез неформална система за парични преводи и завършени финансови операции, тип „Хауала“; защитата на финансовата сигурност.

Гергана Йорданова е предложила на специализираната аудитория авторова системна класификация на дейности за установяване на съмнителни с оглед изпиране на пари и финансиране на тероризъм сделки и операции от типа „Хауала“, като е използвала подходящи критерии. Определени са основните признаци на потенциален престъпен състав в контекста на трансакциите по прехвърляне на парични средства със завършване на операциите от типа „Хауала“.

С доказателствата и резултатите от оценяваните трудове се обогатява управленската наука във фазите програмиране, организиране, ръководство и контрол на дейности, които включват разузнаване, контраразузнаване, оперативно-издирвателна дейност и разследване на процеса изпиране на пари във фазите депозиране, разслювяване и интегриране на престъпни имуществени стойности. Изведените автори понятия надграждат утвърдени теоретични постановки във финансите, международните отношения, правото, теорията на оперативно-издирвателната дейност. Посочените научни приноси са доказани от кандидатката с публикуването на изследователски трудове с материя, в която тя се специализира, като анализира някои научни публикации, международни и национални правни актове и частични резултати от практическата работа на компетентните органи.

Оригиналност на представените трудове и достоверност на научните данни в тях

Представените публикации за оценка от научното жури са лично дело на кандидатката за доцент.

Методологията, която е използвана при изследванията съчетава различни методи, упражняването на които по отделно или в съвкупност довежда до оценка за достоверност на получените данни. При запознаването и оценката на трудовете на ас. д-р Гергана Йорданова не установих наличие на плагиатство. Авторката е предоставила писмени справки, в които са отразени до голяма степен получените точки по групи показатели за съответствие с минималните национални изисквания за доцент в професионалното направление „Национална сигурност“, приносите за теорията и практиката, които се съдържат в публикациите и получените научни и практико-приложни резултати. Приемам приносите и научните резултати, описани и обяснени от д-р Йорданова в справките, приложени в материалите за конкурса.

Бележки, въпрос и препоръки

По представените от кандидатката публикации имам някои бележки. В статията и научните доклади се наблюдават ограничени повторения в съдържателен аспект, както между тях, така и в представените за оценка монографии. Предметът, целта, задачите и методите на изследване на тематиката в хабилитационния труд не са ясно посочени, диференцирани и обосновани. Аргументирането на изследователските методи по отделно и в съвкупност и тяхното прилагане би повишило достойнствата на монографията.

Използването на публикации на различни автори в изследователския процес на изпирането на пари като взаимно обусловени фази, организирана престъпна дейност и престъпление е ограничено. Например не са цитирани, респ. използвани трудове на изследователи и експерти на проблематиката за противодействието на изпиране на пари и управление на риска от явлението като Алдимиров, Бауър, Било, Брунинг, Витале, Влайкова, Клевър и Кручтън, Макдауъл, Мобиус, Нейлър, Несторова, Новис, Панайотов, Петев, Петрунов, Роздуел, Станков, Филчев, Фийз, Улман, Янев и др. Използването на техните трудове при написването на основния хабилитационен труд, особено на втората глава би повишило нейните научно-изследователски достойнства и практико-приложни резултати.

Недостатъчно добре са аргументирани предложенията за криминализация на транзакции по прехвърляне на парични средства със сетълмент от типа „Хауала“, на територията на Република България – с. 102 от основния хабилитационен труд.

Критичните бележки не влияят на общата положителна оценка на трудовете на кандидатката.

Към д-р Йорданова имам въпрос: „В какви измерения може да се търси разлика между съдържателните аспекти на понятията „изпиране на пари“ и „финансиране на тероризъм“ в контекста на защитата на финансовата сигурност, като част от националната сигурност на Република България?“.

Препоръките ми за развитието на научната и преподавателската дейност на доктор Гергана Йорданова са в сферата на материята, обхващаща теоретични постановки в учебни дисциплини, за преподаването на които тя кандидатства. Да продължи да проследява и да разработва проблематика за изпиране на пари с използване на механизма на сделки и операции от типа „Хауала“ и необходимия контрол от специализираните правозащитни органи за неговото противодействие.

Заключение

Изследователските трудове на асистент доктор Гергана Димитрова Йорданова заслужават обща положителна оценка. Тя познава някои от литературните и други източници по изследваните проблеми и ги използва със стремеж към творчески подход. Наукометричните параметри на кандидатката отговарят на законовите изисквания за придобиване на академичната длъжност „доцент“ в професионалното направление „Национална сигурност“.

Предвид на гореизложеното, предлагам на научното жури да класира единствената кандидатка за участие в конкурса д-р Гергана Димитрова Йорданова и я предложи за избор от факултетния съвет на Учебно-научен център „Национална сигурност и обществен ред“ при ВУСИ - Пловдив за доцент по професионално направление „Национална сигурност“ (Противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма и пролиферация).

Пловдив, 07.02.2023 г.

Член на научното жури: (п)

доц. д-р Руси Янев